

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 633/2024-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej JUDr. Petrom Harakálým, advokátom, Mlynská 28, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 10Co/18/2021-545 z 30. marca 2022 a proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/236/2022 z 29. mája 2024 takto

r o z h o d o l :

- Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/236/2022 z 29. mája 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/236/2022 z 29. mája 2024 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
- Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. septembra 2024, ktorá bola prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 633/2024-16 z 21. novembra 2024, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkami odvolacieho súdu a dovolacieho súdu vydanými v civilnom konaní

o náhradu škody z ublíženia na zdraví, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

2. Sťažovateľka utrpela pri dopravnej nehode 26. januára 2009 ťažké zranenia s trvalými následkami na jej zdravotnom stave. Podanou žalobou doručenu súdu prvej inštancie 9. apríla 2013 sa v znení jej ďalšieho rozšírenia (uznesením súdu prvej inštancie 13. januára 2016) domáhala náhrady škody na zdraví z titulu náhrady za bolesť, náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a z titulu zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“). Pasívnu legitimáciu žalovanej – Slovenskej kancelárie poisťovateľov – odôvodnila podľa § 427 a § 420 Občianskeho zákonníka v spojení s § 24 ods. 2 písm. b) a ods. 3 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“).

3. Medzitémnym rozsudkom Okresného súdu Trnava č. k. 37C/138/2013-245 z 20. júna 2016 bol ustálený právny základ nároku, čo sa týka riešenia spornej otázky. Medzi stranami civilného sporu nebolo sporné, že sťažovateľka utrpela ťažké ublíženie na zdraví. Spornou nebola ani hodnota jedného bodu pre účely odškodnenia bolestného (14,46 eur), pre účely odškodnenia sťaženia spoločenského uplatnenia a jeho mimoriadneho zvýšenia (15,38 eur). Z titulu bolestného bola sťažovateľke zo strany žalovanej ešte pred začatím súdneho konania (1. októbra 2010) poskytnutá náhrada vo výške 30 005 eur, a to za 2075 bodov v zmysle znaleckého posudku [REDAKOVANÉ]. Rovnako aj z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia bolo žalovanou uznaných 5680 bodov a uhradených 87 359 eur.

4. Predmetom konania zostali sporné nároky sťažovateľky z titulu:

I. náhrady za bolesť v zmysle posudku [REDAKOVANÉ] (udelenie 3080 bodov za bolesť), a to za 1005 bodov (oproti už prideleným 2075 bodom), ktorá pri hodnote bodu 14,46 eur predstavuje žalovanú sumu vo výške 14 532 eur,

II. náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle posudku [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (udelenie 6780 bodov), a to za 1100 bodov (oproti už pridelených 5680 bodov), ktorá pri hodnote bodu 15,38 eur predstavuje žalovanú sumu vo výške 16 918 eur,

III. náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle posudku [REDAKOVANÉ] (udelenie ďalších 1700 bodov za položku č. 323a), ktorá pri hodnote bodu 17,66 eur predstavuje žalovanú sumu vo výške 30 022 eur,

IV. nároku na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorá predstavuje žalovanú sumu vo výške 67 149,20 eur,

V. úroku z omeškania.

5. Rozsudkom č. k. 37C/138/2013-456 zo 7. októbra 2020 súd prvej inštancie:

- uložil žalovanej povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 72 647,59 eur [I. 0,00 eur z titulu bolestného, II. suma 484,63 z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia (uplatnené v konaní sp. zn. 37C/138/2013), III. suma 26 146 eur z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia (uplatnené v konaní sp. zn. 27C/238/2016), IV. 46 016,96 eur z titulu mimoriadneho zvýšenia sťaženia spoločenského

uplatnenia], a to spolu V. s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 26 146 eur od 3. augusta 2016 do zaplattenia;

- návrh sťažovateľky vo zvyšku zamietol [I. suma 14 532 eur z titulu bolestného, II. suma 16 433,37 eur z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia, III. 3 876 eur z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia, IV. 21 132,24 eur z titulu mimoriadneho zvýšenia sťaženia spoločenského uplatnenia, V. úrok z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 3 876 eur od 3. augusta 2016 do zaplattenia]. Súčasne rozhodol aj o nároku strán a štátu na náhradu trov konania.

6. Krajský súd po preskúmaní odvolaní podaných oboma stranami sporu dospel k záveru o čiastočnej dôvodnosti odvolania žalovanej (proti vyhovujúcej časti veci samej o zaplattenie úroku z omeškania a proti trovám konania strán a štátu) vyúsťujúceho do I. výroku napadnutého rozsudku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcej časti vo veci samej o zaplattenie úroku z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 26 146 eur od 3. augusta 2016 do zaplattenia tak, že v tejto časti žalobu zamietol. Inak rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti považoval za vecne správny, keď súd prvej inštancie v miere postačujúcej pre rozhodnutie zistil skutkový stav a vec aj správne posúdil po právnej stránke, čo viedlo k potvrdeniu rozsudku súdu prvej inštancie v zamietajúcej časti veci samej.

7. Z obsahu podrobného odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie (vyžiadaného ústavným súdom postupom podľa § 60 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] a napadnutého rozsudku odvolacieho súdu vyplývajú myšlienkové úvahy konajúcich súdov pri vysporiadaní sa s dôvodnosťou každého uplatneného nároku sťažovateľky:

7.1. Pokiaľ ide o náhradu z titulu bolestného, súd prvej inštancie s poukazom na znalecký posudok č. 33/2019 znaleckej organizácie [REDAKOVANÉ] (ďalej len „znalecká organizácia“), ktorá v zhode s [REDAKOVANÉ] ohodnotila bolestné počtom 2075 bodov, nezistil, že by mal žalovaný z titulu bolestného platiť ďalšie odškodnenie. Odvolací súd konštatujúci komplexnosť posudzovania daného prípadu súdom prvej inštancie v súlade s § 191 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) pri zohľadnení záverov posudzovaných (troch) znaleckých posudkov sa s jeho úvahami stotožnil a sťažovateľkou namietané nepriznanie bolestného ako vecne správne potvrdil.

7.2. Pri náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia súd prvej inštancie odôvodnil zamietavý výrok okrem iného tým, že vychádzal len z bodového hodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia za položky uplatnené v žalobnom návrhu. Nebral do úvahy ďalšie položky hodnotené v znaleckom posudku znaleckej organizácie v priebehu konania, keďže náhrada za tieto položky nebola predmetom konania a sťažovateľka nenavrhol rozšírenie žaloby aj za tieto ďalšie položky. Odvolací súd sa s týmto názorom stotožnil.

7.3. K zvýšeniu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia súdy dospeli k záveru, že rozsah 40 % kompenzuje stav sťažovateľky, rešpektuje požiadavky zákona aj zásadu primeranosti a je pritom ponechaný aj priestor zodpovedajúci ešte ťažším následkom alebo strate schopnosti životného uplatnenia v jednotlivých oblastiach života v iných prípadoch.

7.4. Napokon pri zmene výroku rozsudku súdu týkajúceho sa úroku z omeškania odvolací súd s odkazom na judikatúru najvyššieho súdu dokumentujúci rozhodovaciu prax v tejto oblasti uzavrel, že nebolo dôvodné žalovanej uložiť zaplatiť spolu s priznanou sumou aj úroky z omeškania; do omeškania by sa totiž dostala žalovaná až vtedy, ak by po doručení právoplatného rozhodnutia

súdu o výške náhrady škody túto neuhradila v lehote určenej súdom podľa § 11 ods. 7 zákona č. 318/2001 Z. z.

8. Rozsudok odvolacieho súdu sťažovateľka napadla dovolaním z dôvodov uvedených v § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. V rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a § 432 CSP namietala nesprávne právne posúdenie otázky vymedzenia predmetu konania v prípade náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP a § 432 CSP namietala určenie percentuálneho podielu zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP a § 431 CSP videla v nesprávnom výklade ustanovení vzťahujúcich sa na povinnosti poisťovateľa platiť úrok z omeškania.

9. Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou napadnutým rozsudkom dovolanie sťažovateľky zamietol postupom podľa § 448 CSP ako nedôvodné. K namietanému vyriešeniu otázky doby vzniku povinnosti žalovanej plniť úrok z omeškania najprv uviedol, že tieto námietky spočívajúce na nesprávnom právnom posúdení nie je možné subsumovať pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, ale podľa § 421 ods. 1 CSP. Napokon sa vyjadril k dobe vzniku z omeškania tak, že nezistil nesprávny výklad a aplikáciu § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z. z. odvolacím súdom. Ďalej na podklade vlastnej judikatúry (sp. zn. 3Cdo/74/2005) konštatoval, že zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu 40 % je dostatočné, a rovnako súhlasil aj s právnym posúdením týkajúcim sa vymedzenia predmetu konania o náhradu škody z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia.

II.

Argumentácia sťažovateľky

10. Sťažovateľka podala po vydaní zamietavého rozsudku dovolacieho súdu ústavnú sťažnosť, ktorou namieta porušenie práva na spravodlivý súdny proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru). V prehľadnej ústavnej sťažnosti v dvoch ťažiskových argumentačných líniách vysvetľuje, v čom vidí dôvody protiústavnosti napadnutých rozhodnutí odvolacieho súdu a dovolacieho súdu, ktoré si vyžadujú kasačný zásah ústavného súdu.

11. V prvom argumentačnom okruhu na podklade judikatúry ústavného súdu (nález sp. zn. II. ÚS 263/2022 zo 7. septembra 2022, nález sp. zn. III. ÚS 309/2020 a sp. zn. III. ÚS 214/2020 zo 14. októbra 2021) sťažovateľka spochybňuje ústavnú akceptovateľnosť posúdenia otázky nároku na úrok z omeškania z náhrady škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla uplatňovanej voči poisťovateľovi podľa zákona č. 381/2001 Z. z. zo strany odvolacieho a dovolacieho súdu, ktorým za použitia výlučného gramatického výkladu nezohľadnili účel inštitútu úrokov z omeškania a svoju povinnosť eurokonformného výkladu. Preto zastáva názor, že povinnosť poisťovateľa platiť úroky z omeškania podľa § 11 ods. 8 zákona č. 381/2001 Z. z. sa vzťahuje na nesplnenie nepeňažnej povinnosti poisťovateľa podľa § 11 ods. 6 zákona č. 381/2001 Z. z. (lehota prešetrovania a oznámenia). Súčasne to však nezabavuje poisťovateľa povinnosti platiť úroky z omeškania za oneskorené plnenie náhrady škody (t. j. v lehote 15 dní po skončení šetrenia) podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

12. Sťažovateľka vidí ústavnú neakceptovateľnosť aj v prípade vyriešenia otázky, akým spôsobom má byť žalobou vymedzený predmet konania pri náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia.

Sťažovateľka prezentuje názor, že v tomto prípade je potrebné predmet konania vymedziť v súlade s § 5 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. celkovým počtom bodov, ktorým sa sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotilo v lekárskom či znaleckom posudku. Pokiaľ ide o konkrétne stanovenie jednotlivých položiek a ich bodových sadziieb, tieto majú význam len pre účely správneho stanovenia celkového počtu bodov sťaženia spoločenského uplatnenia. Konkrétne odvolaciemu súdu a dovolaciemu súdu vytýka:

a) odmietnutie priznať časť náhrady len preto, lebo zmenou žaloby neupravila označenie niektorých položiek, ktorými bol jej zdravotný stav hodnotený znaleckým posudkom vypracovaným v konaní, a teda v rozpore s princípom *denegatio iustitiae* bolo odmietnuté poskytnúť legitímne a správne uplatnenému nároku sťažovateľky súdnu ochranu;

b) prísne formalistický súdny výklad, keďže na sťažovateľku súdy kládli neprimerané požiadavky, aby svoje poškodenie zdravia označila (okrem iného) aj z medicínskeho hľadiska správnym a korektným odborným označením jednotlivých položiek podľa prílohy zákona č. 437/2004 Z. z.;

c) osobitne proti napadnutému uzneseniu dovolacieho súdu namieta, že sa len povrchne zaoberal dôvodmi dovolania v nastolenej právnej otázke; vôbec pritom nereagoval na dve zásadné argumenty, a to že (i) predmet konania bol vymedzený celkovým počtom bodov, ktorým sa sťaženie spoločenského uplatnenia ohodnotilo v znaleckom posudku (v súlade s § 5 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z.) a tiež to že (ii) hoci znalecká organizácia hodnotila poškodenie zdravia inými položkami prílohy zákona, vždy išlo o hodnotenie toho istého poškodenia zdravia, za ktoré sťažovateľka požadovala v konaní náhradu.

III.

Vyjadrenie krajského súdu, najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

13. Na ústavnú sťažnosť reagovala predsedníčka krajského súdu listom č. Spr 571/24 doručeným ústavnému súdu 5. decembra 2024, súčasťou ktorého je vyjadrenie sudkyne spravodajkyne v danej veci.

13.1. K nároku na priznanie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia zdôraznila (v zhode s názorom žalovanej), že predmet konania o náhrade škody na zdraví z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia musí byť určený konkrétne, t. j. konkrétnymi zraneniami či zdravotnými následkami (položkami), ktoré sú aj vyčíslené v žalobe a žalovaná im z rôznych dôvodov oponuje (tvoria podstatu sporu). Predmet konania a sporné otázky musia byť vždy vopred dané a nároky mimo podanej žaloby nie je možné priznať, pokiaľ nie sú uplatnené vôbec, resp. sú uplatnené neskoro. Odvolací súd sa preto stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, ktorý sa pri určení výšky náhrady zaoberal iba položkami uplatnenými v žalobe v znení jej zmeny pripustenej uznesením súdu, hoci znalecká organizácia hodnotila aj iné položky, ktoré neboli uvedené v znaleckom posudku [REDAKOVANÉ] a ktoré neboli uplatnené v konaní – sťažovateľka v tomto smere nenavrhol zmeny žaloby – a uviedol, že „neuplatnenými“ položkami sa nemohol zaoberať.

13.2. K nároku na úrok z omeškania si je odvolací súd vedomý nejednotnej rozhodovacej praxe, avšak aj napriek tomu zastáva názor, že v sústave všeobecných súdov, pokiaľ odpoveď na určitú právnu otázku dá v hierarchii tejto sústavy najvyšší súd ako súdna autorita najvyššia v sústave všeobecných súdov, tak potom je potrebné z takéhoto rozhodnutia vychádzať, najmä ak nie je ojedinelý. Z obsahu spisu vyplynulo, že žalovaná si splnila voči sťažovateľke povinnosti

podľa § 11 ods. 6 zákona č. 381/2001 Z. z. a ďalej že oprávnená výška nárokov sťažovateľky bude zrejmá až z právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Preto nebolo dôvodné žalovanej uložiť zaplatiť spolu s priznanou sumou i úroky z omeškania, keďže do omeškania by sa dostala až vtedy, ak by po doručení právoplatného rozhodnutia súdu o výške náhrady škody túto neuhradila v lehote určenej súdom podľa § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z. z.

III.2. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

14. Na ústavnú sťažnosť reagovala aj podpredsedníčka najvyššieho súdu listom č. KP 3/2024-452 Cpj 285/2024 doručeným ústavnému súdu 13. decembra 2024, v ktorom uviedla, že ponecháva rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania. K uvedenému listu bolo pripojené vyjadrenie predsedu senátu najvyššieho súdu, ktorý uviedol, že sa pridrižiava odôvodnenia napadnutého rozsudku. Reagujúc na námietky sťažovateľky, poukazuje na skutkovú a právnu zložitost' tohto sporu, ktorého skutkový stav bol ustálený až v priebehu súdneho konania vyhodnotením znaleckých posudkov.

15. Pokiaľ ide o právne otázky nastolené v dovolacom konaní [§ 421 ods. 1 písm. a), b) CSP], dovolací súd zistil, že týmito otázkami sa v súlade s judikatúrou najvyššieho súdu (sp. zn. 7Cdo/109/2018) vyrovnal už aj odvolací súd (s. 58), a vysvetlil aplikáciu § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z. z. na vznik úrokov z omeškania. Ak sťažovateľka v ústavnej sťažnosti poukazuje na § 11 ods. 8 zákona č. 381/2001 Z. z., ten má podľa predsedu senátu iný predmet, a to porušenie nepeňažnej povinnosti podľa § 11 ods. 6 zákona č. 381/2001 Z. z. Ustanovenie § 11 ods. 8 v danom prípade aplikované nebolo.

16. K ďalšiemu dôvodu ústavnej sťažnosti k otázke spôsobu vymedzenia predmetu konania v prípade náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia dovolací súd prezentuje záver, že celkový počet bodov je tvorený súčtom bodov jednotlivých položiek, ktoré zabezpečujú preskúmateľnosť a špecifikáciu tohto nároku.

III.3. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

17. Zúčastnená osoba, ktorou je Slovenská kancelária poisťovateľov, nevyužila svoje právo vyjadriť sa k prijatej ústavnej sťažnosti.

III.4. Replika sťažovateľky:

18. Sťažovateľka nevyužila svoje právo vyjadriť sa k vyjadreniu krajského súdu a najvyššieho súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

19. Podstatu posudzovaného civilného sporového konania pred konajúcimi súdmi predstavujú právne dôsledky škodovej udalosti (dopravná nehoda v januári 2009) v súkromnej sfére sťažovateľky (ako poškodenej na zdraví) zakladajúcej záväzkovo-právny vzťah podľa § 444 Občianskeho zákonníka. V rámci tohto právneho vzťahu si sťažovateľka žalobou z apríla 2013 (v zmysle jej rozšírenia z januára 2016 a v znení uznesenia okresného súdu z augusta 2018 o spojení konania pod sp. zn. 27C/238/2016) voči žalovanému uplatnila viacero konkrétnych

materiálnych nárokov podľa zákona č. 437/2004 Z. z. v konkrétne vymedzenej peňažnej výške. Objektívna kumulácia procesných nárokov vymedzených samostatnými petitmi a naň sa vzťahujúcimi skutkovými tvrdeniami, ktorých obťažnosť (závažné a mnohopočetné trvalé poškodenie fyzického a psychického zdravia sťažovateľky) a súčasne aj nejednoznačnosť (rozpory v bodovom hodnotení v už skôr predložených znaleckých posudkoch) vyžadujúca nariadenie znaleckého dokazovania v konaní (aj) podľa názoru ústavného súdu predznamenáva skutkovo a právne zložitý spor.

20. Ako to vyplýva z chronológie konania pred všeobecnými súdmi, okresný súd dospel vykonaným dokazovaním k záveru, že návrh sťažovateľky je dôvodný iba čiastočne, čo v zásade potvrdil aj krajský súd (s výnimkou priznaného úroku z omeškania). Sťažovateľka sa následne domáhala ochrany prostredníctvom dovolania na najvyššom súde, ktorý po meritórnom dovolacom prieskume námietok spočívajúcich na nesprávnom právnom posúdení (i) nároku spojeného s úrokom z omeškania (v dovolaní odôvodnené vadou zmätočnosti, *pozn.*), (ii) nároku na zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia, (iii) otázky predmetu konania v prípade nároku uplatneného z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia (v časti, ktorej jej dovtedy nebol uhradený) dovolanie ako nedôvodné zamietol.

21. Z obsahu ústavnej sťažnosti možno vyvodit', že z celej šírky posudzovaného mnohovrstevného civilného sporu sa sťažovateľka zamerala na odôvodnenie ústavnej nekonformnosti (i) právneho posúdenia otázky nároku sťažovateľky na úrok z omeškania z náhrady škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla a (ii) výkladu zákonných ustanovení v otázke spôsobu vymedzenia predmetu konania pri náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia. Spoločnou črtou týchto relatívne samostatných námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) je formalistický prístup odvolacieho súdu a dovolacieho súdu k nastoleným právnym otázkam. Vadu ústavnoprávneho rozmeru má v tomto prípade zakladať arbitrárnosť v kontexte nesprávneho posúdenia čiastkových právnych otázok nastolených v spore.

IV.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu:

22. Ústavný súd stabilne judikuje, že plne rešpektuje rozhodovací priestor najvyššieho súdu vrátane jeho kompetencie ústavne konformným spôsobom vymedziť si prípustnosť a spôsob rozhodovania o dovolaní (II. ÚS 398/08, I. ÚS 18/2020), no len pokiaľ neprekročí ústavne štandardy (I. ÚS 17/01). Konanie o mimoriadnych opravných prostriedkoch nie je vyňaté z rámca ústavnoprávnych princípov, preto ústavný súd musí dbať na to, aby boli dodržané záruky spravodlivého procesu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby interpretácia prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov nebola svojvoľná ani formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

23. Ústavný súd aj v kontexte uvedených kritérií pristúpil k preskúmaniu sťažovateľkou prednesených námietok vo vzťahu k najvyššiemu súdu, a to v rámci dvoch argumentačných okruhov, ktoré vyplývajú z jej ústavnej sťažnosti.

K námietke posúdenia nároku sťažovateľky na úrok z omeškania z náhrady škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla:

24. Z obsahu dovolania vyplýva, že sťažovateľka dovolanie prípustné podľa § 420 CSP dôvodila vadou zmätočnosti v rozsahu výkladu § 11 ods. 6 – 8 zákona č. 381/2001 Z. z., ktorý je podľa sťažovateľky v rozpore so základným účelom a cieľom povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorý odporuje spravodlivému usporiadaniu občiansko-právnych vzťahov a ktorý popiera účel inštitútu úroku z omeškania či niektoré základné právne princípy. Dovolací dôvod spočívajúci vo vade zmätočnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu sťažovateľka argumentačne podporila judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 214/2020) preferujúceho racionálny účel posudzovaných právnych noriem nad jeho strohým gramatickým výkladom.

25. Ústavný súd vníma, že takto vymedzené dovolacie dôvody dávajú na prvý pohľad podklad aj pre skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, a preto rozumie, že najvyšší súd po posúdení dovolania podľa obsahu (§ 124 CSP) vychýlil svoj dovolací meritórny prieskum k skúmaniu (ne)správnosti právneho posúdenia otázky k dobe vzniku omeškania.

26. V súvislosti so zvoleným procesným postupom najvyššieho súdu je však potrebné uviesť, že tento je minimálne v napätí so zákonným imperatívom viazanosti dovolacieho súdu s dovolacími dôvodmi podľa § 440 CSP. Osobitne treba zvýrazniť, že v podmienkach dovolacieho konania je už vyabstrahovaný vzťah medzi povinnosťou strany v spore uviesť právne relevantnú argumentáciu a povinnosť dovolacieho súdu na túto argumentáciu reagovať, a to jednak v § 431 ods. 2 CSP (resp. aj v § 432 ods. 2 CSP), ktorý vymedzuje povinnosť dovolateľa uviesť, v čom spočíva vada zmätočnosti (resp. aj nesprávnosť právneho posúdenia) a jednak v § 440 CSP, podľa ktorého je dovolací súd viazaný námietkami, ako ich prezentoval v dovolaní samotný dovolateľ (m. m. I. ÚS 147/2024). Ústavný súd dodáva, že zákonom určená viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi pritom nie je samoučelná, ale sleduje dôsledné zachovávanie dispozičného princípu, princípu právnej istoty a procesnej zodpovednosti strán za ochranu svojich práv.

27. Ústavnému súdu sa javí ako vhodnejší a ústavne konformný taký postup, ktorý si vyžaduje krok späť smerom k opätovnému procesnoprávnemu posúdeniu prípustnosti dovolania pri vytýkanej vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. V tejto súvislosti dáva najvyššiemu súdu do pozornosti jeho vlastnú judikatúru dokumentujúcu naplnenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP aj vtedy, ak súd uskutoční výklad právneho predpisu na zistený skutkový stav veci, ktorý je ústavne nesúladný, svojvoľný a bez presvedčivého a racionálneho logického odôvodnenia (3Obdo/72/2016, 3Obdo/10/2017, 3Obdo/64/2019, 3Obdo/72/2019, 3Obdo/92/2019, 2Obdo/54/2022, 3Obdo/27/2021, 2Obdo/54/2022). Platí to v právnej veci sťažovateľky o to viac, ak obsahu (časti) ňou podaného dovolania dominuje nezohľadnenie účelu aplikovanej právnej normy a výklad neuskutočnený ústavnoprávnym a ani eurokonformným spôsobom.

28. Odhliadnuc od procesnoprávnych súvislosti spätých s posudzovaním prípustnosti dovolania, na tomto mieste je nanajvýš vhodné vyjadriť sa aj k hmotnoprávnemu záveru odvolacieho súdu (s. 55 napadnutého rozsudku) odobrenému aj dovolacím súdom (bod 28 napadnutého rozsudku) o vzniku práva poškodeného na úrok z omeškania až po uplynutí lehoty na plnenie určenej súdom po právoplatnosti rozhodnutia súdu o výške škody. Načrtnutý záver bol totižto prekonaný novšou

judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 309/2020, III. ÚS 214/2020, III. ÚS 214/2020, II. ÚS 263/2022), v zmysle ktorej ide o ústavne nesúladný výklad § 11 ods. 6 až 8 zákona č. 381/2001 Z. z. Ústavný súd sa v plnom rozsahu k tejto svojej aktuálnej judikatúre prikláňa, aj pokiaľ ide o použitie v prejednávanej veci. Preto je potrebné zdôrazniť, že hoci sa povinnosť poisťovateľa platiť úroky z omeškania podľa § 11 ods. 8 zákona č. 381/2001 Z. z. viaže na nesplnenie nepenažnej povinnosti (prešetrovacej a oznamovacej) podľa § 11 ods. 6 písm. a) a b) tohto zákona, poisťovateľ nie je zbavený povinnosti plniť oprávnenej osobe (poškodenému) náhradu riadne a včas (t. j. v lehote 15 dní po skončení šetrenia). Rovnako nie je zbavený ani povinnosti platiť úroky z omeškania podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v prípade, ak sa po uplynutí 15-dňovej lehoty po skončení šetrenia dostal do omeškania, a to aj napriek tomu, že si splnil povinnosti uvedené v § 11 ods. 6 zákona č. 381/2001 Z. z.

29. Sumarizujúc dosiaľ uvedené, ústavný súd nepovažuje (i) procesnoprávny záver najvyššieho súdu o prípustnosti dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, hoci bol uplatnený z dôvodu vady zmätočnosti, a na to nadväzujúci (ii) meritórny záver vo vzťahu k nároku poškodeného na úrok z omeškania v prípade omeškania s platbou poistného plnenia za ústavne akceptovateľný, pretože v súhrne tieto závery spôsobili, že sťažovateľke bola odopretá časť uplatneného nároku (úroku z omeškania) s odôvodnením, ktoré nedalo ústavne udržateľné a eurokonformné odpovede na rozhodujúce otázky pri výklade posudzovaných ustanovení zákona č. 381/2001 Z. z. Dôsledkom uvedeného nedostatku poskytnutej súdnej ochrany zo strany najvyššieho súdu je porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

30. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, bolo pre dovŕšenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, a preto zrušil napadnutý rozsudok najvyššieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

31. Pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky proti rozsudku odvolacieho súdu v otázke vzniku nároku na úrok z omeškania bude povinnosťou najvyššieho súdu opätovne posúdiť prípustnosť a dôvodnosť dovolania ústavne konformným spôsobom a následne jasne a zrozumiteľne odôvodniť právne závery, ku ktorým dospel a na ktorých založil svoje rozhodnutie.

32. V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

K námietke vymedzenia predmetu konania o náhrade škody z titulu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia:

33. Obsahu spisu zodpovedá, že sťažovateľka pri uplatnení svojho nároku na sťaženie spoločenského uplatnenia prostredníctvom navrhovanej zmeny pripustenej uznesením súdu prvej inštancie z 13. januára 2016 žiadala zaplatenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 16 918 eur, a to za 1100 bodov x 15,38 eur. Sťažovateľka tento svoj nárok odvíjala od znaleckého posudku [REDACTED], v ktorom bolo sťaženie spoločenského uplatnenia

hodnotené 6780 bodmi. Na tomto mieste je vhodné uviesť, že tento znalecký posudok obsahoval výpočet a bodové ohodnotenie konkrétneho poškodenia zdravia, ktorým sa v dôsledku dopravnej nehody sťažilo spoločenské uplatnenie sťažovateľky. Konkrétne išlo o obojstranný kostný defekt lebky (pol. 251 c), vážne mozgové a duševné poruchy (pol. 253), stratu dvoch zubov (pol. 289), poruchu expresie reči (pol. 297), ťažkú funkčnú pľúcnu poruchu (pol. 301b), srdcové poruchy (pol. 302b) a obmedzenie pohyblivosti bedrového kĺbu (pol. 393c). V konaní nebolo sporné, že žalovaný uznal a uhradil v plnej výške položky č. 251c, č. 253, č. 289 a č. 301b, a súčasne čiastočne plnil aj ostatné položky, a to v celkovej sume 87 359 eur za 5680 bodov. Sťažovateľka tak v konaní pred súdom uplatnila nárok na náhradu sťaženia spoločenského uplatnenia v sume (16 918 eur), ktorá zodpovedala rozdielu medzi požadovanou náhradou (104 277 eur) a už uhradenou náhradou žalovaným (87 359 eur).

34. Sťažovateľka si súčasne v inom konaní pred súdom prvej inštancie (sp. zn. 27C/238/2016), uznesením zo 17. augusta 2018 spojeným s konaním pod sp. zn. 37C/138/2013 uplatnila aj nárok za sťaženie spoločenského uplatnenia 30 022 eur za 1700 bodov podľa posudku [REDAKOVANÉ] pre porušenie súvislosti panvového prstenca u žien do 45 rokov (pol. 323a) s tým, že žalovaný neuhradil žiadnu sumu z tejto položky.

35. Z uvedeného vyplýva, že v konaní pred súdom prvej inštancie ostalo posúdiť opodstatnenosť nároku sťaženia spoločenského uplatnenia majúceho pôvod v poruche expresie reči (pol. 297), v srdcových poruchách (pol. 302b) a v obmedzeniach pohyblivosti bedrového kĺbu (pol. 393c), ktoré boli uplatnené v žalobnom návrhu (rozšírenom v roku 2016) a súčasne majúceho pôvod aj v sexuálnej dysfunkcii (pol. 323a), ktorá bola pôvodne uplatnená v inom konaní a následne spojená k posudzovanému konaniu.

36. Po ustanovení znaleckej organizácie do konania (v roku 2019) táto vo svojom znaleckom posudku jednak vyhodnotila poškodenie zdravia sťažovateľky (ktorým malo byť jej spoločenské uplatnenie sťažené) čiastočne odlišne, než bolo vyhodnotené v znaleckom posudku [REDAKOVANÉ] a jednak hodnotila aj iné položky, ktoré v znaleckom posudku [REDAKOVANÉ] neboli uvedené (najmä priznanie položky č. 253 dvakrát) a ktoré neboli sťažovateľkou v konaní uplatnené.

37. V nadväznosti na uvedený súhrn skutkových zistení a súvislostí procesného postupu v konaní pred súdom prvej inštancie je možné vyvodiť, že spor medzi stranami započatý v konaní pred súdom prvej inštancie vyúsťujúci až do konania o ústavnej sťažnosti nastal práve v otázke vymedzenia predmetu konania o náhrade škody z titulu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, ak po podaní žaloby došlo k zmene hodnotenia niektorých položiek znaleckým posudkom vyhotoveným v konaní. Kým podľa sťažovateľky nie je rozhodujúce, aké položky boli či neboli v lekárskom posudku hodnotené, ale rozhodujúcim je len celkový počet bodového hodnotenia, podľa ktorého sa stanoví celková náhrada škody za celkové poškodenie zdravia (§ 5 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z.), tak žalovaný vyjadril nesúhlas s tým, aby predmetom konania boli aj novozistené položky a následky, ktoré v konaní dosiaľ uplatnené neboli.

38. Ústavný súd považuje najskôr za potrebné zdôrazniť, že v prípade, ak je nárok za sťaženie spoločenského uplatnenia vymedzený len výškou požadovanej náhrady a počtom bodov, tomuto žalobnému nároku chýba *dôvod*, pre ktorý je spoločenské uplatnenie sťažené. Spoločenské uplatnenie nie je bez ďalšieho sťažené pre dopravnú nehodu či inú škodovú udalosť,

ale až pre konkrétne poškodenie zdravia, ku ktorému pri tom dôjde. Pri uplatnení nároku na sťaženie spoločenského uplatnenia nie je dostatočné, že sa žalobcovi niečo stalo, ale musí byť dostatočne zrejmé, čo sťažuje jeho spoločenské uplatnenie. Tým je až konkrétne poškodenie zdravia, ktoré musí žalobca v žalobe pravdivo a úplne opísať. Nemusí však nevyhnutne zodpovedať dikcii položiek zákona č. 437/2004 Z. z. a nemusí byť špecifikované počtom bodov, ale vždy musí byť určité a konkrétne.

39. Ako to vyplýva z bodu 35 tohto nálezu, sťažovateľka v pozícii žalobkyne (*dominus litis*) určila predmet civilného sporu vymedzením konkrétneho poškodenia zdravia (prostredníctvom štyroch položiek), v dôsledku ktorého má byť jej spoločenské uplatnenie sťažené. Tým žiadala o dorovnanie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia za položky, ktoré jej žalovaný pred začatím súdneho konania neuznal a neuhradil, resp. uznal a uhradil len čiastočne. Vzhľadom na to, že sťažovateľka sťaženie spoločenského uplatnenia má pôvod v inom poškodení zdravia (v zmysle znaleckého posudku vyhotoveného v konaní), neuplatnila žiadnym ďalším dispozičným procesným úkonom, nemohla ani opodstatnene očakávať rozhodnutie súdu prvej inštancie o priznaní takejto náhrady. V opačnom prípade by súd postupoval v rozpore so zákonnou zásadou *ne ultra petitem* v zmysle § 216 CSP a v rozpore s právom na súdnu ochranu žalovanej strany, ktorej by zamedzil uplatnenie jej patriacich procesných práv. Preto možno uzavrieť, že ak sa súd prvej inštancie zaoberal len položkami, ktoré sťažovateľka vymedzila v žalobnom návrhu (por. body 29/2, 29/3 rozsudku okresného súdu zo 7. októbra 2020), bez toho, aby poskytol ochranu nároku na plnenie, o ochranu ktorého sťažovateľka zákonom predpokladaným spôsobom – zmenou žaloby – nežiadala, konal v súlade s Civilným sporovým poriadkom.

40. Ústavný súd v závere dodáva, že všeobecný súd v zásade neurčuje predmet konania, len ho na základe uplatnených dispozičných úkonov žalobcu ustáľuje. Z podstaty základných princípov civilného sporového procesu (princíp dispozičný, prejednávaci, kontradiktórny, princíp koncentrácie spojený s princípom formálnej pravdy) vyplýva, že súd poskytuje ochranu tvrdenému ohrozenému alebo porušenému právu podľa predostretých skutkových okolností (v prípade sťažovateľky ide o konkrétne a individualizované poškodenie zdravia) a žalobného návrhu uvedeného v žalobe. Vzhľadom na požiadavky na procesnú diligenciu je však s právom žalobcu iniciovať konanie a vymedziť jeho predmet funkčne a organicky spojená aj jeho procesná zodpovednosť za vedenie sporu a výsledok konania.

41. V priamej obsahovej nadväznosti na dosiaľ uvedené je preto potrebné vyhodnotiť, že procesnoprávny záver dovolacieho súdu v časti, v ktorej posudzoval, či rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení (bod 34 napadnutého rozsudku najvyššieho súdu), vyžadujúci náležitú procesnú aktivitu sťažovateľky v podobe uplatnenia zmeny žaloby ako jedného z dispozičných procesných úkonov v prípade zmeny niektorých nárokov oproti nárokom uplatneným v žalobe, nevykazuje podľa názoru ústavného súdu žiadne arbitrárne, resp. formalistické konotácie. Preto, pokiaľ ide o sťažovateľkine výhrady koncentrované v bode 12 tohto nálezu týkajúce sa výkladu k určeniu predmetu konania či nedostatočného odôvodnenia, tieto ústavný súd nepovažuje za dôvodné.

42. Z týchto dôvodov ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľky v tejto časti, a to vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, nevyhoviel (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom krajského súdu:

43. Pokiaľ ide o námietku posúdenia nároku sťažovateľky na úrok z omeškania z náhrady škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla zo strany odvolacieho súdu, ústavný súd vychádza zo svojej doterajšej judikatúry (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08), majúc na zreteli tak princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných, ako aj jeho subsidiárne postavenie pri ochrane základných práv a slobôd. Ústavný súd tak dospel k záveru, že sťažovateľka sa ochrany svojich základných práv a slobôd môže domôcť pred najvyšším súdom v dovolacom konaní. Pokiaľ ide o námietku vymedzenia predmetu konania o náhrade škody z titulu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia odvolacím súdom, aj túto je možné obdobne ako v prípade najvyššieho súdu vyhodnotiť ako nedôvodnú.

44. Z týchto dôvodov ústavnej sťažnosti vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky podľa ústavy a dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

45. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

46. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu a vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľke, ktorej právny zástupca je platiteľom dane z pridanej hodnoty, vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo predstavuje celkom sumu 856,75 eur.

47. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. februára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu